

Asia T-19/01

Chiquita Brands International, Inc. ym.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio

Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Vahingonkorvauskanne — Asetus (EY)
N:o 2362/98 — WTO:n perustamissopimus ja sen liitesopimukset — WTO:n
riitojenratkaisuelimen suositukset ja päätökset

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (laajennettu vii-
des jaosto) 3.2.2005 II - 321

Tuomion tiivistelmä

- 1. Oikeudenkäyntimenettely — Kannekirjelmä — Muotomääräykset — Oikeudenkäynnin kohteen yksilöinti — Yhteenveto kanneperusteista — Yhteisön toimielimen aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kanne — Vähimmäisedellytykset*
(Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdasta)

2. *Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu — Edellytykset — Lainvastaisuus — Vahinko — Syy-yhteys — WTO-sopimuksiin ei ole mahdollista vedota yhteisön toimen laillisuuden riittämiseksi — Poikkeukset — Yhteisön toimi, jonka tarkoituksena on ollut WTO-sopimusten täytäntöönpano tai jossa on nimenomainen ja täsmällinen viittaus WTO-sopimuksiin — Kyseisen toimen puuttuminen — Yhteisön vastuun ulkopuolelle jääminen (EY 288 artiklan 2 kohta; neuvoston asetus N:o 404/93; neuvoston asetus N:o 1637/98; komission asetus N:o 2362/98)*
3. *Maatalous — Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Tuontijärjestelmä — Tariffikiintiön käyttöönotto ja jakaminen — Sellaisen täytäntöönpanovallan delegointi komissiolle, josta seuraa komission laaja harkintavaltia (EY 211 artikla; neuvoston asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 1 kohta; neuvoston asetus N:o 1637/98)*
4. *Maatalous — Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Tuontijärjestelmä — Tariffikiintiön käyttöönotto ja jakaminen — Syrjintäkiellon periaatetta ei ole loukattu (neuvoston asetus N:o 404/93; neuvoston asetus N:o 1637/98; komission asetus N:o 1442/93; komission asetus N:o 2362/98)*
5. *Maatalous — Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Tuontijärjestelmä — Tariffikiintiön käyttöönotto ja jakaminen — Elinkeinovapautta ei ole loukattu (neuvoston asetus N:o 404/93; neuvoston asetus N:o 1637/98; komission asetus N:o 2362/98)*
6. *Maatalous — Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Tuontijärjestelmä — Tariffikiintiön käyttöönotto ja jakaminen — Suhteellisuusperiaatetta ei ole loukattu (neuvoston asetus N:o 404/93; neuvoston asetus N:o 1637/98; komission asetus N:o 2362/98)*
7. *Maatalous — Yhteinen markkinajärjestely — Banaanit — Tuontijärjestelmä — Tariffikiintiön käyttöönotto ja jakaminen — Luottamuksensuojan periaatetta ei ole loukattu (neuvoston asetus N:o 404/93; neuvoston asetus N:o 1637/98; komission asetus N:o 2362/98)*

1. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistui-
- men työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden mainintojen on oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä,

jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin. Oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että

ne oleelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, ilmenevät ainakin yhteenvedonomaaisesti mutta silti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kannekirjelmästä.

Jotta nämä edellytykset täytyisivät, kanneesta, jossa vaaditaan yhteisön toimielimen aiheuttamien vahinkojen korvaamista, on ilmentävä seikat, joiden perusteella kantajan riitauttama toimielimen menettely voidaan yksilöidä, ja syyt, joiden nojalla kantaja katsoo, että tämän menettelyn ja aiheutetuksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä vahingon laatu ja sen laajuus.

(ks. 64, 65 ja 191 kohta)

2. EY 288 artiklan toisessa alakohdassa tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksenä on, että seuraavat edellytykset täytyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on todella syntynyt ja moititun toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys. Kun otetaan huomioon WTO-sopimusten ja niiden liitteiden luonne ja niiden systematiikka, on todettava, että ne eivät lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuin ja

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin valvovat yhteisön toimielinten toimien lainmukaisuutta.

Yhteisöjen tuomioistuinten on valvottava yhteisön toimen lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimessa nimenomaisesti viitataan WTO-sopimuksen liitteisiin sisältyvien sopimusten tiettyihin määräyksiin.

Kun yhteisö on vahvistanut vuoden 1999 järjestelmän ja erityisesti antanut asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta annetun asetuksen N:o 2362/98, sen tarkoituksena ei ollut panna täytäntöön aiemman oikeuskäytännön mukaista WTO:n yhteydessä hyväksymäänsä erityistä velvoitetta, ja tämän seurauksena kantaja ei voi vedota siihen, että yhteisö ei ole noudattanut sille WTO-sopimusten mukaan kuuluvia velvoitteita.

(ks. 76, 114, 115 ja 170 kohta)

3. EY 211 artiklan neljännen luetelmakohdan sanamuodon mukaan komissio käyttää neuvoston sille siirtämää toimivaltaa neuvoston antamien sääntöjen täytäntöönpanoon turvatakseen yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja kehityksen. Perustamissopimuksen rakenteesta, jonka yhteydessä EY 211 artiklaa on tarkasteltava, samoin kuin käytännön vaatimuksista seuraa, että täytäntöönpanon käsitettä on tulkittava laajasti. Koska ainoastaan komissio pystyy seuraamaan jatkuvasti ja tarkkaavaisesti maatalousmarkkinoiden kehitystä sekä toimimaan tilanteen vaatimalla ripeydellä, neuvosto voi joutua antamaan sille tällä alalla laajat valtuudet. Tästä seuraa, että näiden valtuuksien rajoja on arvioitava erityisesti olennaisten markkinajärjestelyn yleisten tavoitteiden perusteella, koska komissiolla on toimivalta toteuttaa kaikki perussäädöksen toteuttamisen kannalta tarvittavat tai hyödylliset täytäntöönpanotoimenpiteet sillä edellytyksellä, että ne eivät ole ristiriidassa perusasetuksen tai neuvoston antaman täytäntöönpanoasetuksen kanssa.

Koska neuvosto on nyt esillä olevassa asiassa edellyttänyt, että komissio toteuttaa tariffikiintiöiden hallinnointitoimenpiteet perinteisen kaupankäynnin huomioonottavaa menettelyä noudattaen banaanian yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja että se toteuttaa niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta EY 300 artiklan mukaisesti tehdyistä sopimuksista, kan-

taja ei ole osoittanut, että komissio on ilmeisen selvästi ylittänyt neuvoston sille myöntämän harkintavallan rajat pyrkiesään sovittamaan yhteen mainitut tavoitteet toteuttamalla asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta annetussa asetuksessa N:o 2362/98 säädettyjä toimenpiteitä tuontitodistusten myöntämiseksi ja kansallisten kiintiöiden jakamiseksi.

(ks. 183–185 kohta)

4. Vaikka vuoden 1993 järjestelmällä onkin vaikutettu eri tavalla Latinalaisesta Amerikasta peräisin olevien banaanien kauppaan erikoistuneisiin toimijoihin ja yhteisöstä tai AKT-valtioista peräisin olevien banaanien kauppaan erikoistuneisiin toimijoihin, tällainen erilainen kohtelu kuuluu kuitenkin erottamattomasti aiemmin erillisten markkinoiden yhdentämistavoitteeseen ja tavoitteeseen turvata yhteisöstä tai AKT-valtioista peräisin olevien banaanien menekkiä.

Vaikka pitää paikkansa, että banaanian yhteisen markkinajärjestelyn luomisen johdosta ja niiden viiden vuoden kuluessa, joiden aikana vuoden 1993 järjestelmä oli voimassa, yhteisön banaanimarkkinat ovat muuttuneet merkittävästi, banaanian yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta annetun asetuksen N:o 1637/98 säännöksillä ei

kuitenkaan muutettu kansallisten markkinoiden yhdistämistä ja yhteisöstä ja AKT-valtioista peräisin olevien banaanien menekkiä koskevia tavoitteita, vaan niillä muutettiin ainoastaan kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan toiminnallisia yksityiskohtia. Näin ollen edellä mainittujen toimijoiden välinen erilainen kohtelu vuoden 1999 järjestelmässä kuuluu edelleen erottamattomasti banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin eikä tällaisissa olosuhteissa muodosta syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista, josta voisi aiheutua yhteisön vastuu.

Koska vuoden 1999 järjestelmällä tavoitellaan edellä mainitun asetuksen N:o 404/93 mukaisia yleiseen etuun perustuvia tavoitteita niitä muuttamatta, eli kansallisten markkinoiden yhdistämistä ja yhteisön banaanien ja AKT-banaanien menekkiä, banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulemisesta aiheutuneiden niiden taloudellisten edellytysten perusteella, joihin kantaja vetoaa, ei voida katsoa, että kantajan oikeuksia olisi loukattu sellaisella tavalla, jota ei voida hyväksyä ja joka ei vastaa edellä mainittuja yleisen edun mukaisia tavoitteita.

(ks. 220 ja 221 kohta)

(ks. 207, 209, 211 ja 212 kohta)

5. Elinkeinovapautta voidaan rajoittaa muun muassa yhteisellä markkinajärjestelyllä, kunhan rajoitukset tosiasiaa palvelevat yleisen edun mukaisia yhteisön tavoitteita eikä niillä puututa tähän vapauteen tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näin suojattujen oikeuksien keskeistä sisältöä.

6. Kun otetaan huomioon yhteisen maatalouspolitiikan alalla yhteisön lainsäätäjällä oleva laaja harkintavalta, tähän alaan kuuluva toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos kyseinen toimenpide on ilmeisen soveltumaton toimivaltaisen toimielimen tavoittelemien päämäärien saavuttamiseen. Tämä tuomioistuINVALVONTAA koskeva rajoitus on erityisen välttämätön, jos neuvosto ja komissio joutuvat yhteistä markkinajärjestelyä toteuttaessaan sovitamaan yhteen erilaisia etuja ja näin ollen tekemään valintoja omaan vastuualueeseensa kuuluvien poliittisten vaihtoehtojen välillä.

Koska komissio on nyt esillä olevassa asiassa antaessaan asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta annetun asetuksen N:o 2362/98 pyrkinyt sovittamaan yhteen banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin erottamattomasti kuuluvat päämäärät ja yhteisölle WTO-sopimuksista sekä Lomén sopimuksesta aiheutuvien kansainvälisten sitoumusten noudattamisvelvollisuuden, noudattaen kuitenkin samalla neuvoston toivomusta siitä, että tariffikiintiöitä hallinnoidaan käyttämällä perinteisen kaupankäynnin huomioon ottavaa menettelyä, kantajan on osoitettava, että asetuksen N:o 2362/98 säännökset, joilla säännellään tuontitodistusten myöntämistä ja tariffikiintiöiden kansallisten alakiintiöiden jakoa, ovat ilmeisen soveltumattomia asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi ja että niillä ylitetään se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, mitä se ei ole tehnyt.

(ks. 228–230 kohta)

Kaikilla taloudellisilla toimijoilla, joille toimielin on antanut perusteltuja odotuksia, on mahdollisuus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen.

Yhtäältä, koska kantaja ei ole osapuolena yhteisön ja sen kauppakumppanien välisissä vuoden 1993 ja 1999 järjestelmää koskevissa riidoissa, yhteisön ja sen kauppakumppanien välisistä suhteista ei voinut syntyä edellä kuvatulnaisia odotuksia.

Toisaalta WTO-sopimuksissa olevien määräysten monimutkaisuuden ja eräiden sellaisten käsitteiden epätasällisuuden vuoksi, joihin niissä viitataan, Wienin yleissopimuksen 26 artiklaan kodifioitu periaate kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanosta vilpittömässä mielessä edellyttää yhteisöltä kohtuullista ponnistelua, jotta se voi toteuttaa toimenpiteet, jotka ovat WTO-sopimusten mukaisia, jättäen samalla kuitenkin yhteisön valittavaksi muodon ja keinot kyseisen tuloksen saavuttamiseksi. Kun otetaan huomioon yhteisöjen toimielimillä oleva harkintavalta tarpeellisten keinojen valitsemiseksi politiikkojensa toteuttamiseksi ja kansainvälisten sitoumustensa täytäntöönpanemiseksi, kantajalle ei voinut syntyä perusteltua luottamusta siihen, että vuoden 1993 järjestelmää muutetaan kantajan intressien mukaisesti.

(ks. 255 ja 256 kohta)